

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

REBEKA ROBLEK

**Bibliografija leposlovja v časopisu *Slovenski dom*
od 1909 do 1914**

Diplomsko delo

Mentor: red. prof. dr. Miran Hladnik

Univerzitetni študijski program
prve stopnje: Slovenistika

Ljubljana, 2017

Zahvala

Iz srca se zahvaljujem svojim najbližjim, še posebej materi in fantu Marku, ki sta mi vsa leta študija stala ob strani in me spodbujala. Iskrena hvala pa tudi mentorju red. prof. dr. Miranu Hladniku za vso pomoč in strokovne nasvete pri pisanju diplomske naloge.

IZVLEČEK

V diplomski nalogi sem se ukvarjala z leposlovjem v kmetskem naprednem glasilu *Slovenski dom*, ki je izhajal od 1909 do 1914. Moja naloga je bila pregledati vse ohranjene številke v tem obdobju in iz podlistka izpisati vse naslove leposlovnih del. Bibliografijo leposlovja sem nato objavila na spletni strani Wikivir in s pomočjo pridobljenih podatkov opravila analizo. Osredotočena sem bila na njegovo pojavnost in lastnosti. Glede na to, da je bil *Slovenski dom* liberalni časopis, pa me je zanimalo tudi, če so njihovi nazori vidni v izbranem leposlovju.

Ključne besede: leposlovje, *Slovenski dom*, bibliografija, podlistek, Wikivir

ABSTRACT

In this thesis I deal with belletristics in the advanced farming newspaper *Slovenski dom*, which was being published in the years from 1909 to 1914. My assignment was to review all the preserved issues in this period and write down all the titles of belletristic works from the feuilleton. Then I published the bibliography of these works on the Wikivir website and analyzed the obtained data. I focused on its appearance and properties. Considering that *Slovenski dom* was a liberal newspaper, I also wanted to know, if their views were shown in the chosen literature.

Key words: belletristics, *Slovenski dom*, bibliography, feuilleton, Wikivir

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	6
2	ZGODOVINSKO OZADJE	7
2.1	Nastanek političnih strank na prehodu iz 19. v 20. stoletje	7
2.2	Prva svetovna vojna in razmere na Slovenskem	8
3	O ČASOPISU <i>SLOVENSKI DOM</i>	9
3.1	Oblika časopisa.....	10
3.2	Uredniki	11
4	EMPIRIČNA ANALIZA LEPOSLOVJA	12
4.1	Število vseh časopisnih števil, števil s podlistkom in števil brez podlistka	12
4.2	Razmerje med vsemi besedili in leposlovjem	13
4.3	Število naslovov vseh leposlovnih del.....	14
4.4	Dolžina pripovedi	14
4.5	Vrstne oznake	16
4.6	Analiza avtorjev.....	17
4.6.1	Slovenski, tuji in neznani avtorji.....	17
4.6.2	Najpogostejše objavljeni avtorji	21
5	VSEBINSKA ANALIZA LEPOSLOVJA	23
5.1	Motivi	23
5.2	Vpliv liberalnih nazorov na leposlovje.....	24
6	ZAKLJUČEK	30
7	KAZALO LEPOSLOVJA V <i>SLOVENSKEM DOMU</i> (1909–1914).....	32
8	VIRI IN LITERATURA	34

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Razmerje med številom vseh števil, številki s podlistkom in številki brez podlistka po letih	12
Graf 2: Razmerje med vsemi besedili v podlistku, leposlovjem v podlistku in leposlovjem izven podlistka po letih	13
Graf 3: Število naslovov po letnikih	14
Graf 4: Razmerje med kratko in dolgo prozo.....	15
Graf 5: Razmerje med kratko in dolgo prozo glede na število podlistkov z leposlovjem	16
Graf 6: Razmerje med deli z vrstno oznako in brez nje	16
Graf 7: Vrstne oznake pripovedi	17
Graf 8: Razmerje med slovenskimi, tujimi in neznanimi avtorji	17
Graf 9: Razmerje glede na narodnost tujih avtorjev	19
Graf 10: Razmerje med podpisanimi in nepodpisanimi avtorji	20
Graf 11: Število objavljenih del glede na avtorja.....	21

KAZALO SLIK

Slika 1: Odstavek iz 1. številke <i>Slovenskega doma</i>	10
Slika 2: Naslovna stran 1. številke <i>Slovenskega doma</i>	10
Slika 3: Geslo iz 9. številke letnika 2	11

KAZALO TABEL

Tabela 1: Seznam slovenskih in tujih avtorjev.....	18
--	----

1 UVOD

Moja diplomska naloga temelji na bibliografiji leposlovja iz časopisa *Slovenski dom* od leta 1909 do 1914. Bibliografijo sem uredila tako, da sem s pomočjo Digitalne knjižnice Slovenije zbrala vse številke iz 6 letnikov. Najprej sem pregledala vsako številko posebej, prebrala leposlovna dela, ki so se nahajala v podlistku, ter izpisala njihove naslove. V tej rubriki pa ni bilo objavljeno samo leposlovje, ampak tudi razna druga neliterarna in polliterarna dela. S slednjimi sem imela težave pri uvrstitvi, zato jih nisem vključila v leposlovje. Na koncu sem bibliografsko urejeno leposlovje s povezavami do posameznih številk na spletni strani dLib objavila na Wikiviru.

Druga faza diplomske naloge vključuje analizo leposlovja na podlagi zbranih podatkov iz časopisa. Da bi pridobljene podatke lahko osmislila in poiskala neki skupni imenovalec pojavnosti leposlovja, sem se najprej spustila v raziskavo samega časopisa in njegovo zgodovinsko ozadje. Ugotavljala sem, kakšen je bil namen te publikacije, kakšne ideje je posredoval, koga nagovarjal, pa tudi kakšne so bile njegove formalne značilnosti, kdo so bili uredniki, zakaj je izhajal samo šest let in podobno. Zgodovinskemu delu je nato sledil analitični del. Zanimalo me je, kako redno je izhajalo leposlovje, kolikšen je bil njegov delež v primerjavi z vsemi besedili v podlistku, v katerem obdobju je bilo leposlovje najbolj raznoliko, kakšno je bilo razmerje med kratko in dolgo prozo ter katere vrstne oznake so se pojavljale. Analizirala sem tudi avtorje del. Osredotočila sem se na razmerje med slovenskimi, tujimi in neznanimi avtorji ter na to, čigava dela so bila največkrat objavljena. Ker je bil *Slovenski dom* liberalno usmerjen časopis, sem predvidevala, da so politične teme prisotne tudi v leposlovju. Odgovor na to vprašanje sem iskala v vsebinski analizi. V vsakem besedilu sem najprej poiskala osrednji motiv in potem vse skupaj razdelila med tri glavna tematska polja. Na koncu sem se lotila še iskanja tistih del, v katerih naj bi bili jasno izraženi liberalni nazori.

2 ZGODOVINSKO OZADJE

2.1 Nastanek političnih strank na prehodu iz 19. v 20. stoletje

Politično delovanje in nastajanje strank na Slovenskem se je začelo po Marčni revoluciji leta 1848, ko so se zgodili premiki v notranji politiki. Ljudje so se začeli zavzemati za politične pravice in 15. novembra 1867 dosegli nov zakon, ki je omogočil nastajanje prvih političnih strank in društev v Sloveniji. Ta so oblikovala svoje narodne programe in svoje kandidate vključila v državni zbor. Delovala so na Dunaju, v Gradcu in Ljubljani. Politično delovanje je tako pripeljalo do raznih idejnih trenj, še posebej med klerikalnim in liberalnim taborom, ki sta se prvič spopadla v obdobju od 1873 do 1876 (Koncilija 2010).

Do idejnih križanj je prihajalo tudi po letu 1890, še posebej na Goriškem, Štajerskem in Kranjskem. Z ozirom na Kranjsko, ki je obsegala velik del sedanje Slovenije, je potrebno omeniti glavni dve nasprotujoči si stranki. Na eni strani je to liberalna Narodna stranka (kasneje Narodno napredna stranka), ki je nastala iz Slovenskega društva (1891). Pripadniki te stranke so bili predvsem meščani, vaški veljaki in veliki kmetje. Njeno opozicijo pa je predstavljala Katoliška narodna stranka, ki je izšla iz Katoliškega političnega društva (1890) in se leta 1905 preimenovala v Slovensko ljudsko stranko. Ker so jo zastopali cerkveni dostojanstveniki, jo imenujemo tudi klerikalna stranka. Podpornike je našla med kmeti in delavci. Leta 1896 je nastala še Jugoslovanska socialdemokratska stranka, ki se je zavzemala predvsem za delavce (»Nastanek političnih strank«).

Konservativna Slovenska ljudska stranka se je na začetku 20. stoletja pod vplivom Ivana Šušteršiča in Janeza Evangelista Kreka spremenila v krščansko socialno stranko. Njihov program je temeljil na socialni pomoči kmetom in delavcem ter ustanavljanju posojilnic in zadrug. Do leta 1907 je bilo tako ustanovljenih 433 zadrug (»Slovenska ljudska stranka« 2017).

Takšna situacija je med drugim privedla tudi do nastajanja novih časopisov in ostalih publikacij, s katerimi so širili svojo ideologijo. V tem času naj bi izhajalo več kot 120 časopisov (Repe). Osrednji časopisi katoliške struje so bili *Slovenec*, *Domoljub*, *Dom in svet*, *Rimski katolik*, liberalne pa *Slovan*, *Ljubljanski zvon*, *Slovenski narod* itd (Erjavec 1928).

2.2 Prva svetovna vojna in razmere na Slovenskem

Z začetkom 1. svetovne vojne, 28. julija 1914, je bilo politično življenje omejeno in pod drobnogledom oblasti. Zaradi vojne je strankarsko delovanje zamrlo, prepovedane pa so bile tudi vse delavske, sindikalne in neuveljavljene organizacije. Slovenske stranke so se z odločitvami v zvezi z vojno strinjale z avstrijsko oblastjo, šele kasneje, v drugi polovici vojne, ko so se razmere znatno poslabšale, pa je privedlo do upora vojakov, ki so se zavzemali za boljšo oskrbo, socialne in politične pravice ter mir (Repe).

Glavna tema časopisov niso bila več strankarska nasprotja, pač pa dogodki, neposredno povezani z vojno in zunanjo politiko, še posebej pa je tako na eni kot na drugi strani prevladovala domoljubna tematika. Časopis je bil tudi sredstvo za obveščanje ljudi o njihovih dolžnostih in pravicah v času vojne (Erjavec 1928).

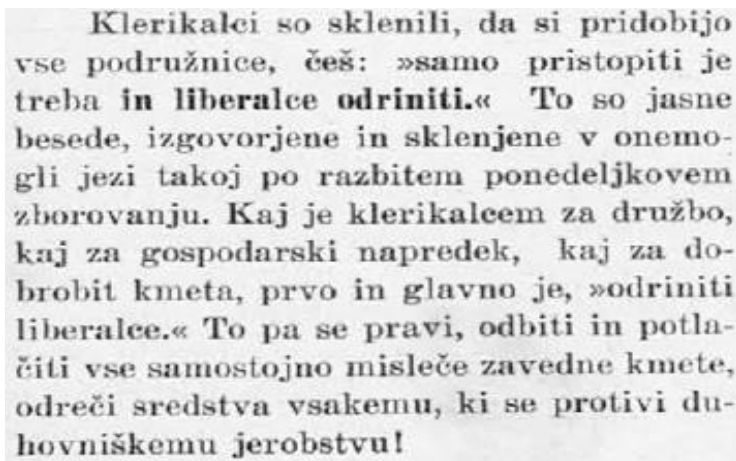
3 O ČASOPISU *SLOVENSKI DOM*

Slovenski dom je napredno kmetsko glasilo, ki je izhajalo vsako soboto od 1909 do 1914 v Ljubljani. Izhajati je začelo 17. julija 1909, prenehalo pa z zadnjo izdajo 25. julija 1914, tik pred začetkom 1. svetovne vojne, 28. julija 1914. Časopis z enakim naslovom je zopet začel izhajati leta 1935, prenehal pa 1945.

V obdobju 1909–1914 velja za liberalni časopis dežele Kranjske in nadaljuje delo *Rodoljuba*, glasila Slovenskega društva, ki je izhajal leta 1891 kot priloga k *Slovenskemu narodu*. *Slovenski dom* naj bi kot enota združeval tudi tiste napredne politične liste, ki so nastajali po letu 1891 in se niso mogli uveljaviti.

Tako *Rodoljubu* kot *Slovenskemu domu* je bila prioriteta braniti slovenski jezik in slovensko domovino pred nemštvom, se zavzemati za odpravo razlik med stanovi in narodu dokazati, da liberalci niso neverniki oziroma ateisti, kakor jih je obtoževala katoliška stranka. Oba časopisa v 1. številki 1. letnika vsebujeta članek, ki poudarja pomembnost slovenskega jezika. V *Slovenskem domu* se ta nahaja v podlistku z naslovom Materinski naš jezik slovenski. Prav tako je poudarjena tudi ideja: »služiti domovini in teptanemu slovenskemu narodu«. Teptan slovenski narod predstavljajo kmetje oziroma kmečki stan. Tako je eden izmed ciljev časopisa tudi ta, da v njih prebudi samozavest, ponos in občutek neodvisnosti. Spodbuja bratstvo in enakopravnost vseh stanov in se zavzema za to, da bi imeli vsi enako veljavo ter da bi delali za skupno dobro in narodni napredek (*Slovenski dom* 1909: 1).

Že v uvodni besedi 1. številke kaže na problematiko s klerikalci in jih obtožuje, da jim ni mar za nič drugega kot za lastno korist, pri tem pa pozabljajo na svobodo ljudstva in njihove pravice. Katoliškim duhovnikom so očitali, da so vero izrabili kot sredstvo za doseg osebne ali strankarske koristi. *Slovenski dom* se kot politični časopis bori proti tovrstni zlorabi vere in ostro nastopa proti predstavnikom klerikalne stranke. Največkrat omenjeni so Evgen Lampe, Ivan Šušteršič in Janez Evangelist Krek. Časopis obljublja, da se z vero ne bo bahal, ampak bo le poudaril tradicijo in vlogo Cerkve ter ohranjal zavest o temeljnem verskem nauku.

Slika 1: Odstavek iz 1. številke *Slovenskega doma*

3.1 Oblika časopisa

Slovenski dom prinaša aktualne novice tako na političnem kot družbenem področju. Kljub menjavi številnih urednikov ohranja enako obliko in enaka imena rubrik v vseh 6 letnikih. Na začetku so navadno objavljeni sestavki, povezani s politiko, vero, slovenskim jezikom, razni nagovori, vabila na volitve in shode, predstavitev zakonov ipd.

Slika 2: Naslovna stran 1. številke *Slovenskega doma*

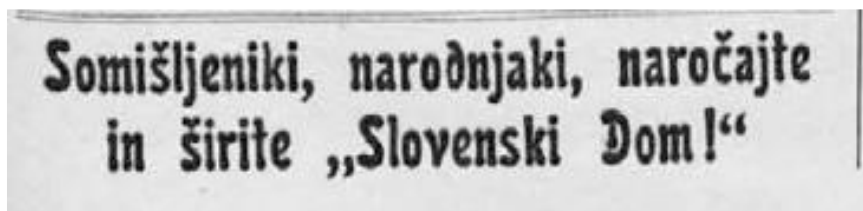
Potem sledi rubrika z naslovom Politični pregled, kjer so objavljene novice iz posameznih dežel, kot so na primer Avstrija, Ogrska, Hrvatska, Rusija, Srbija, Turčija in Grčija, ter

rubrika Razgled po Slovenskem, kjer se je poročalo o takratnih razmerah in novostih, predvsem na gospodarskem in političnem področju. Novice so bile razvrščene po posameznih regijah, na primer v Dolenjskem, Gorenjskem in Notranjskem novičarju (kasneje novice namesto novičar). Stike z izseljenci in njihovimi razmerami v tujini so uredniki ohranjali v rubrikah Ameriške novice in Po svetu. Na koncu sledijo še rubrike Gospodarstvo, Razno, Listek, kjer je bilo pretežno objavljeno leposlovje, in oglasi. Sicer pa število rubrik variira od številke do številke, odvisno od količine novic.

Tudi število strani posameznih številk je konstantno in se giblje med 10 in 14, majhen delež ima tudi 8 strani. V nekaterih številkah so vidna odstopanja, kot je na primer odsotnost posameznih rubrik, večje število agitacijskih člankov ali leposlovnih del kot običajno ipd. Objava dveh leposlovnih del namesto enega navadno pomeni manjši delež novic. Predvidevam, da so želeli doseči določeno število strani. Oblikovno najbolj izstopata številki 49 in 50 iz letnika 5, ki veljata za t. i. posebno izdajo. Ne vsebujeta novic in sta namenjeni zgolj za politično propagando. Prva številka vsebuje 42 resnic kot odgovor na 21 »Slovenčevih« in »Domoljubnih laži«, druga pa rezultate državnozborskih volitev in imena kandidatov Samostojne kmečke stranke.

3.2 Uredniki

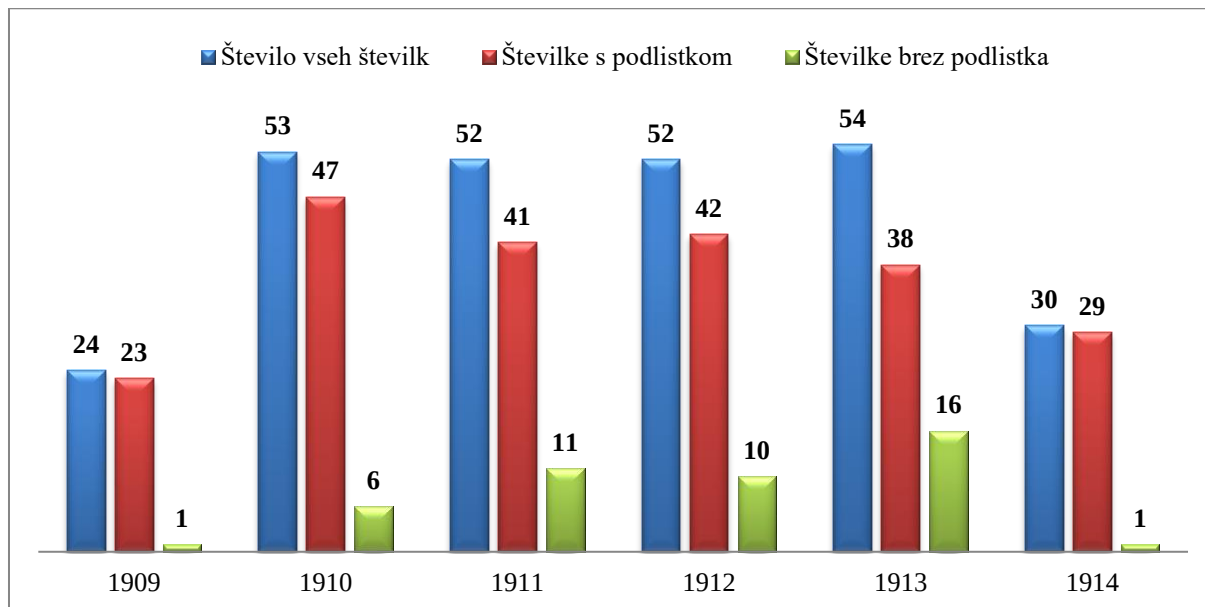
Od 1909 do 1914 se je zamenjalo 6 urednikov. Prvi urednik je bil Rasto Pustoslomšek, ki je izdal 50 števil. Sedijo mu Ivan Bavdek z 21 številkami, Rudolf Šega z 49, Janko Slapničar z 1, Valentin Kopitar s 106 in Vladimir Ravnihar z 38 številkami. Vsi so si prizadevali razširiti časopis med bralci in na ta način pridobiti čim več pristašev. To so sporočali s spodnjim geslom, ki je bilo objavljeno v večini števil.

Slika 3: Geslo iz 9. številke letnika 2

4 EMPIRIČNA ANALIZA LEPOSLOVJA

4.1 Število vseh časopisnih števil, števil s podlistkom in števil brez podlistka

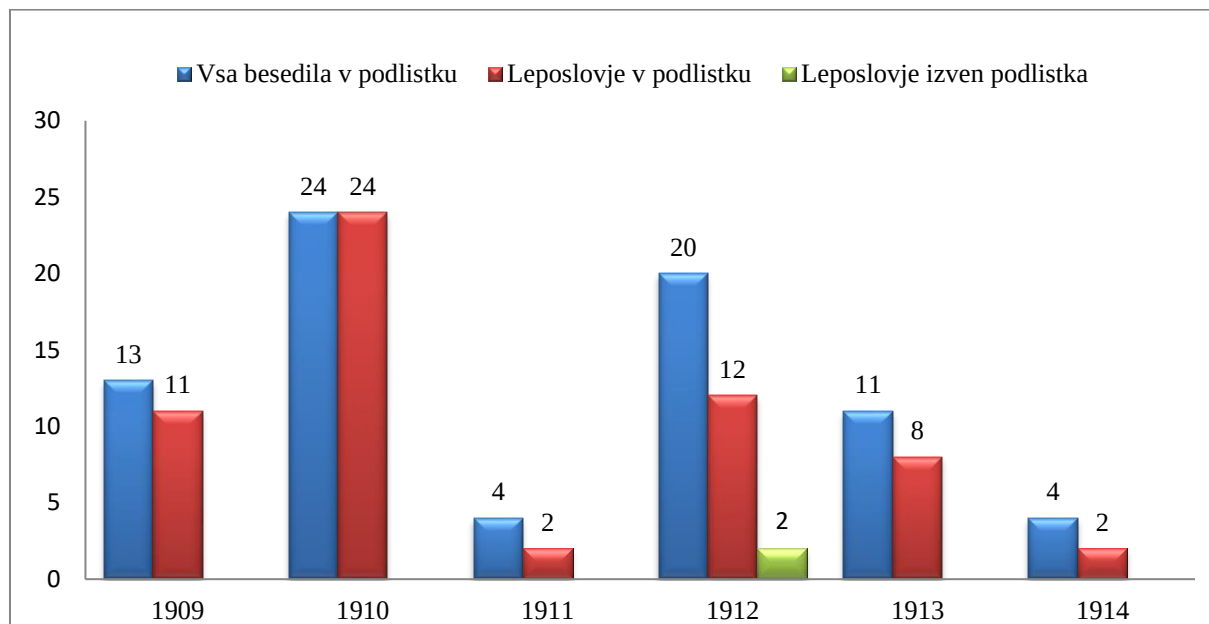
Graf 1: Razmerje med številom vseh števil, številkami s podlistkom in številkami brez podlistka po letih

Zgornji graf prikazuje razmerje med količino vseh časopisnih števil, števil s podlistkom in števil brez podlistka v posameznem letu. Za takšno delitev sem se odločila zato, ker sem pri popisovanju bibliografije leposlovja opazila, da nekatere številke ne vsebujejo podlistka in posledično tudi leposlovja ne. Izjema sta dve deli, ki sta bili leta 1912 objavljeni izven te rubrike (glej graf 2). Z ozirom na spodnji graf število podlistkov ne sovпада s številom besedil, saj se jih je večina nadaljevala v več številkah.

Največja odstopanja so v letih 1909 in 1914, kjer sta stolpca skoraj za polovico nižja od povprečja. Razlog za samo 24 števil v letu 1909 je verjetno ta, da je časopis začel izhajati šele sredi leta, in sicer 17. julija. Od takrat naprej je izhajal vsako soboto. To je vidno v naslednjih 4 letih, kjer gre za zelo podobno količino števil, povezano s številom sobot v posameznem letu. Ravno tak primer je letnik 6 (leto 1914), kjer 25. julija izide zadnja, 30. številka časopisa. Konec izdaje v tem obdobju bi lahko povezali s 1. svetovno vojno, ki se je začela 3 dni kasneje, in sicer 28. julija. Časopis je najverjetneje prenehal izhajati nenačrtovano, saj v zadnji številki piše, da se bo pripoved nadaljevala prihodnjič, vendar se to nikoli ni zgodilo. Vojna je namreč prinesla veliko sprememb na Slovenskem, med drugim tudi mirovanje v političnem življenju in cenzuro v tisku.

Število podlistkov se po letu 1910 zmanjšuje z izjemo zadnjega leta 1914, kar pomeni več številčk brez podlistka. V prvem letu je brez te rubrike samo 1 številka, potem 6, 11, 10, 16 številčk in na koncu zopet 1. Neredno objavo leposlovja povezujem z večjo količino novic v ostalih rubrikah, ki so imele prednost pred njim, in z omejeno količino strani v časopisu.

4.2 Razmerje med vsemi besedili in leposlovjem

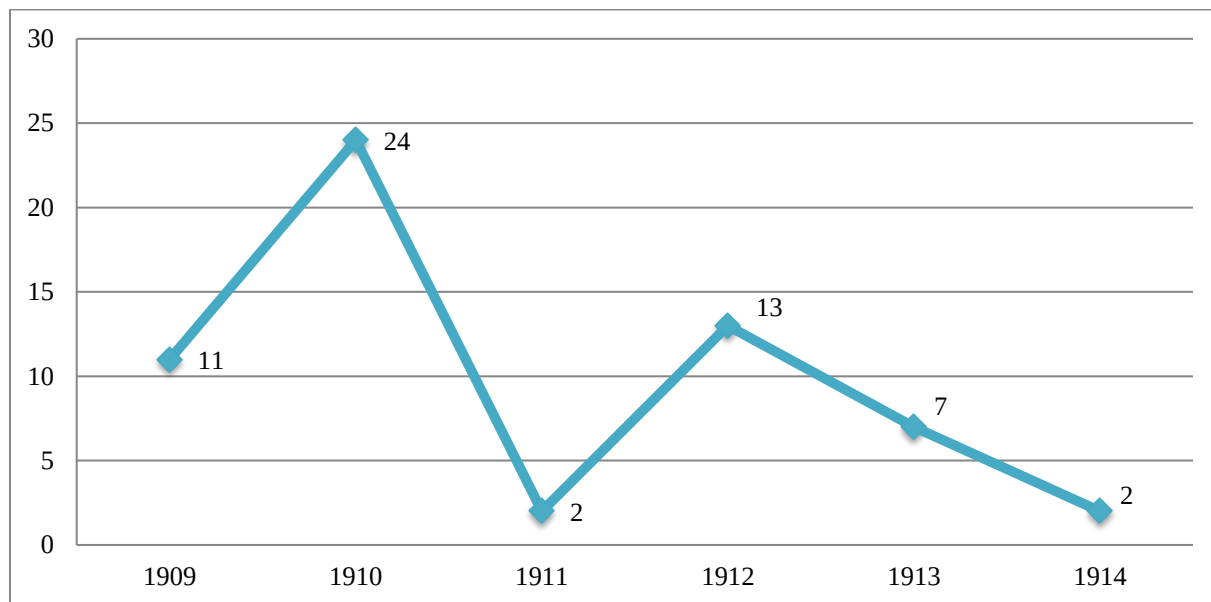
Graf 2: Razmerje med vsemi besedili v podlistku, leposlovjem v podlistku in leposlovjem izven podlistka po letih

Število vseh besedil v podlistku ni skladno s številom leposlovnih del¹. To pomeni, da v podlistku niso objavljena le leposlovna dela, ki sicer prevladujejo, ampak tudi razna neliterarna besedila, kot so politični in strokovni članki, smešnice, pa tudi besedila, ki jih je žanrsko težko uvrstiti. Gre za polliterarna besedila. Njihov namen je v glavnem posredovanje strokovne informacije, vendar s svojim posebnim stilom pisanja in uporabo določenih umetniških sredstev, kot so okrasni pridevki in subjektivnost, mejijo na leposlovje. Takšna besedila so Slike iz Amerike, Mart in njega prebivalci ter Ognjeniki (Peklenski ogenj). Pri prvem gre za opis kavboja, pri drugem za opis planeta Mars in pri tretjem za opis ognjenikov. Vsem je torej skupen objektiven opis s stvarnimi in empiričnimi podatki, vendar vsebujejo tudi mnenje pripovedovalca oziroma subjektivnost. Takšnih besedil je največ v letu 1912, in sicer 8, v letu 1910 pa jih sploh ni.

¹ Posamezno leposlovno delo, ki je bilo objavljeno v dveh letnikih, je upoštevano v vsakem posebej.

Leposlovna dela pa niso bila objavljena samo v podlistku. Primer takšnih del sta 2 pesmi iz leta 1912, in sicer Dremacija snubi Belo Krajino ter Nazaj h Kristusu Kralju.

4.3 Število naslovov vseh leposlovnih del

Graf 3: Število naslovov po letnikih

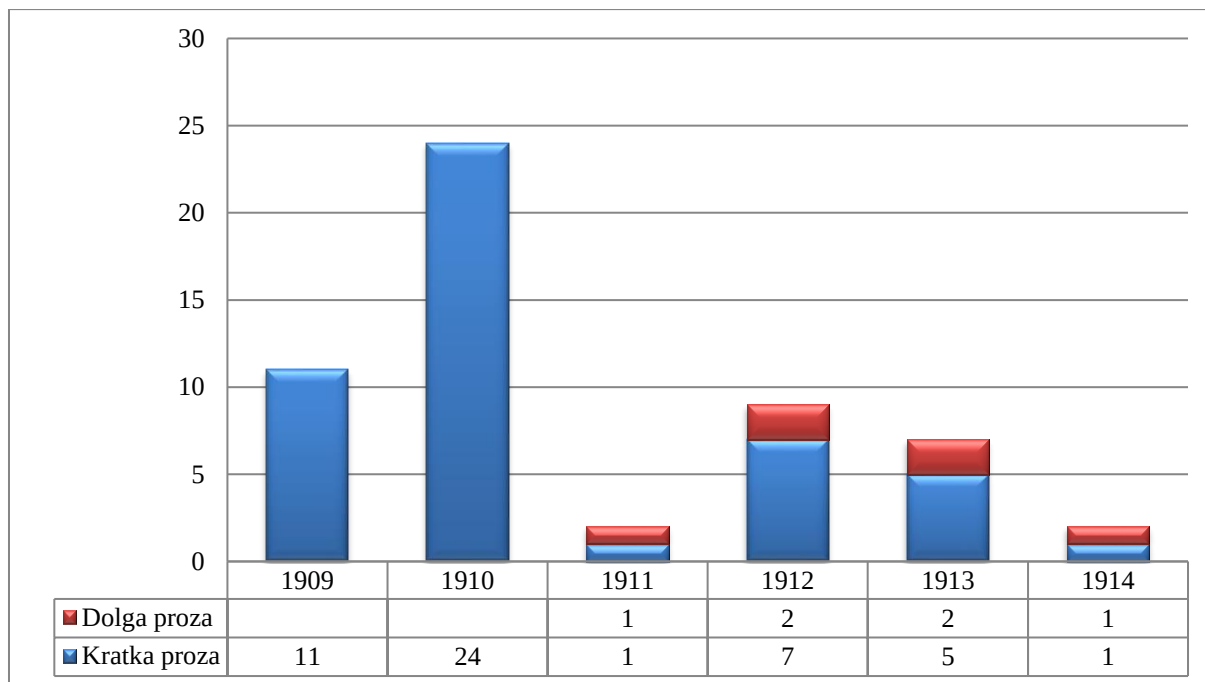
Pri analizi me je zanimalo, kako so uredniki skrbeli za raznolikost leposlovja. Pri posameznih letnikih tako nisem upoštevala del, ki so se nadaljevala iz prejšnjih letnikov, saj sem iskala različne naslove. V prvem in zadnjem letniku je časopis izhajal samo pol leta v primerjavi z ostalimi štirimi letniki, kjer je izhajal celo leto. Ozirajoč se na ta podatek, je bilo v letu 1909 objavljeno veliko različnih del. Nekatera dela so se nadaljevala v več številkah, še posebej v letih 1911 in 1914, ko sta bili objavljeni samo 2 deli. To pomeni, da je število naslovov obratno sorazmerno z dolžino leposlovja. Večje je število naslovov, krajše so pripovedi in manjše je število naslovov, daljše so pripovedi. Najbolj raznoliki naslovi se torej nahajajo v letu 1910, potem sledi drastični upad v letu 1911. Že v naslednjem letu se število naslovov poveča na 13, od takrat naprej pa spet postopoma pada.

4.4 Dolžina pripovedi

Pri delitvi dolžine pripovedi na kratko in dolgo sem se nanašala na Kocijanovo teorijo, ki pravi, da naj bi kratka proza obsegala manj kot 1000 do približno 8000 besed (Kocijan 2010). Leposlovje, ki ima v *Slovenskem domu* preko 8000 besed, sem tako uvrstila v dolgo prozo. Zanj je značilno nadaljevanje v najmanj 6 časopisnih številkah.

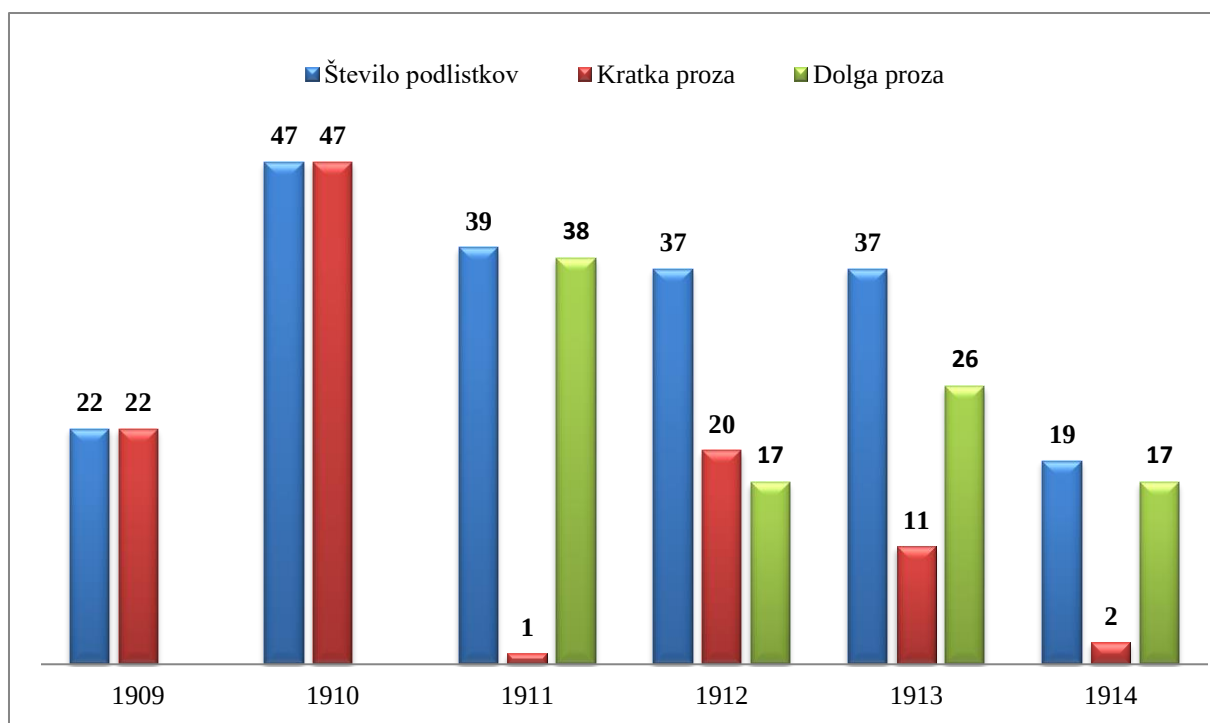
Dolge pripovedi so torej:

- Al. Jirasek: Proti vsemu
- Blaž Pohlin: Matičarjeve zgode in nezgode
- Mór Jókai: Dvoboj z bogom
- Oscar Wilde: Strah v cantervillskem gradu. Novela
- Begunci. Povest iz za francoske vojske
- Gregor Samarov: Cigan. Povest

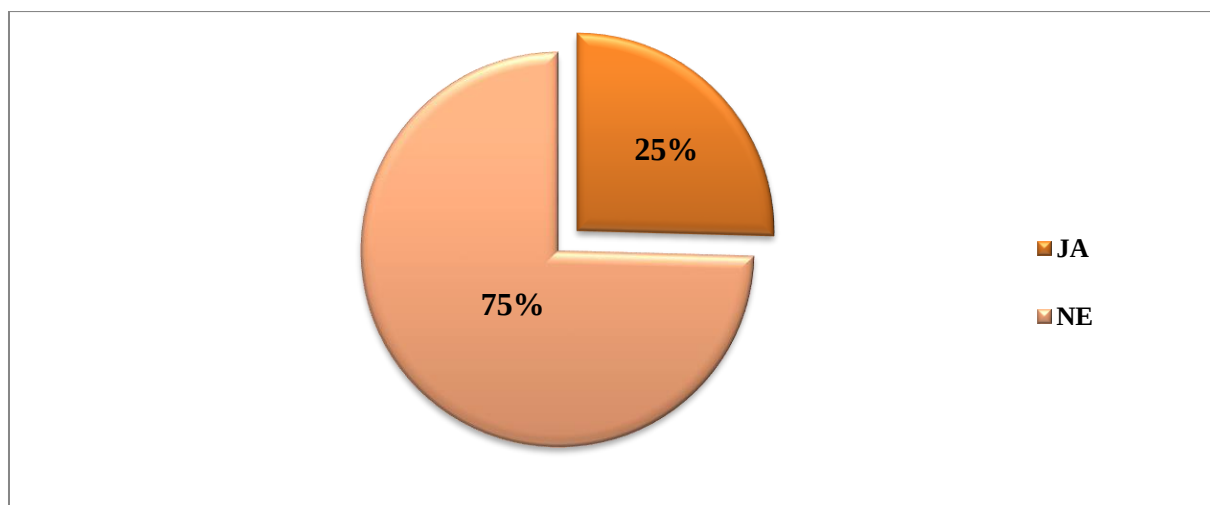
Graf 4: Razmerje med kratko in dolgo prozo

Kratkih pripovedi je znatno več kakor dolgih. Od 55 analiziranih je kratkih pripovedi 49 (89 %), dolgih pa 6 (11 %). V prvih dveh letnikih je objavljena samo kratka proza. Dolga proza se prvič pojavi šele v letu 1911, kjer sta objavljeni 1 kratka in 1 dolga pripoved. Glede na objavo v podlistkih sta v razmerju 1 : 38 (glej graf 5). V tem letu je dolga proza najobsežnejša. Že v naslednjem letu se njen obseg občutno zmanjša. Takrat se 2 dolgi pripovedi nahajata v 17 podlistkih, 7 kratkih pripovedi, vključno z 1 nadaljevanjem iz prejšnjega letnika, pa v 20. Dolga proza z nekoliko večjim obsegom se zopet pojavi v letih 1913 in 1914. V zadnjem letniku je tako objavljena v 17 podlistkih od 19. Ob tem se pojavi vprašanje, kakšnega obsega bi bila, če časopis ne bi predčasno nehal izhajati. Zgodba namreč ni bila dokončana, saj je bilo v zadnji izdani številki napovedano njeno nadaljevanje.

Graf 5: Razmerje med kratko in dolgo prozo glede na število podlistkov z leposlovjem

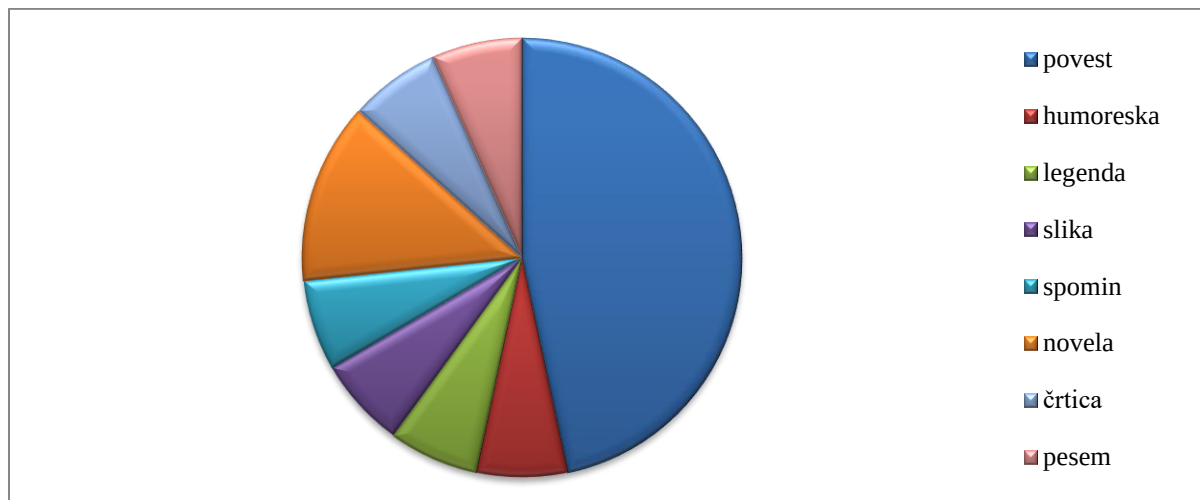
4.5 Vrstne oznake

Graf 6: Razmerje med deli z vrstno oznako in brez nje

V *Slovenskem domu* je bilo objavljenih 59 leposlovnih del, od tega 55 pripovedi in 4 pesmi. Vrstno oznako vsebuje 15 del, kar predstavlja 25 %. Graf 7 prikazuje, katere so te oznake in kakšno je razmerje med njimi. Najmanj frekventne oznake so slika, legenda, spomin, črtica, humoreska in pesem, saj se pojavijo samo enkrat. Oznaka novela se pojavi pri 2 pripovedih, oznaka povest pa pri 7. Z ozirom na definicijo kratke proze, je potrebno omeniti, da 2 povesti sodita v dolgo prozo, 5 pa v kratko.

Čeprav si danes pod oznako povest predstavljamo dolgo pripovedno prozo, Hladnik pravi, da naj bi konec 19. stoletja tako poimenovali pripovedna besedila različnih obsegov. Kljub temu da so se v kratki prozi na njenem mestu pojavljale oznake slika, črtica in zgodba, je podnaslov povest ostal v rabi vse do današnjih dni (1990).

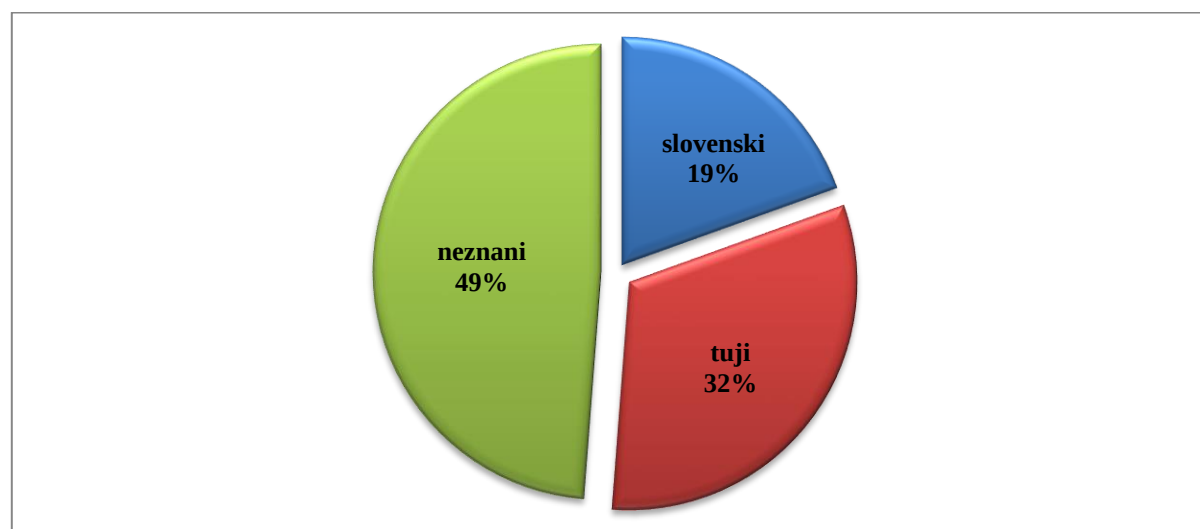

Graf 7: Vrstne oznake pripovedi

Vrstna oznaka se pri 5 delih nahaja že v samem naslovu, pri 8 v podnaslovu, pri 2 pa je vrstna oznaka razkrita na začetku zgodbe. V analiziranem leposlovju ima 1 izmed pripovedi kar 2 vrstni oznaki, in sicer povest v naslovu ter slika v podnaslovu. Analizirano leposlovje pa vsebuje tudi 2 pripovedi z žanrsko oznako, in sicer orientalska povest in kmečka novela.

4.6 Analiza avtorjev

4.6.1 Slovenski, tuji in neznani avtorji

Graf 8: Razmerje med slovenskimi, tujimi in neznanimi avtorji

Diagram prikazuje razmerje med slovenskimi, tujimi² in neznanimi avtorji leposlovja. Najmanjši delež (19 %) predstavljajo slovenski avtorji. Temu sledijo tuji avtorji z 32 % in neznani avtorji, ki jih je bilo največ, in sicer 49 %. Menim, da neznani avtorji niso objavili svojega pravega imena, zato ker niso hoteli razkriti svoje politične usmerjenosti ter se na ta način izpostaviti konfliktom.

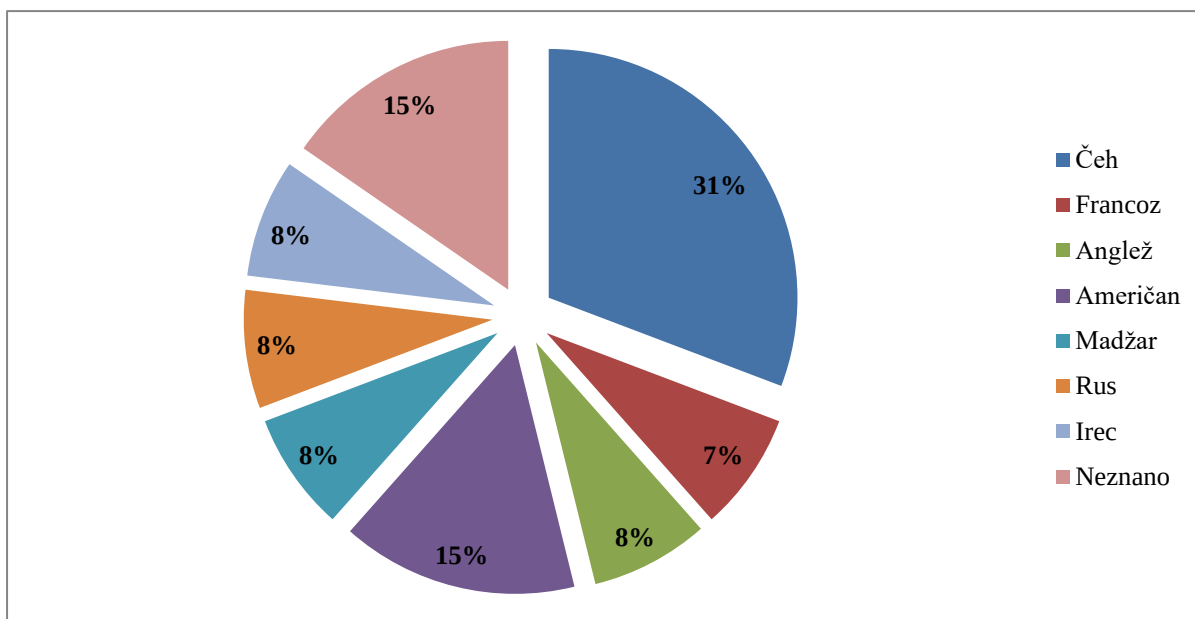
4.6.1.1 Slovenski in tuji avtorji

Slovenski avtorji	Tuji avtorji
Manica Koman	Vojta Beneš – Čeh
Ivan Cankar	Svatopluk Čech – Čeh
Janez Grom	Josef Svatoopluk Machar – Čeh
Ciril Gavril	Alois Jirasek – Čeh
Ivan Lah	Nicolas Camille Flammarion – Francoz
Fortunat Kurnik	Charles Dickens – Anglež
Blaž Pohlin	Edgar Allan Poe – Američan
Gregor Samarov	Emily Green Balck – Američanka
	Mór Jókai – Madžar
	Lev Nikolajevič Tolstoj – Rus
	Oscar Wilde – Irec
	Armingar Barclay – neznano
	Andrej Vešligaj – neznano

Tabela 1: Seznam slovenskih in tujih avtorjev

Na seznamu je navedenih 8 slovenskih in 13 tujih avtorjev. Pri tujih avtorjih je ob imenih navedena še nacionalnost.

² Pri razmerju slovenski : tuji je upoštevana današnja prostorska razdelitev, in ne razdelitev iz časa Avstro-Ogrske, ko je izhajal *Slovenski dom*.

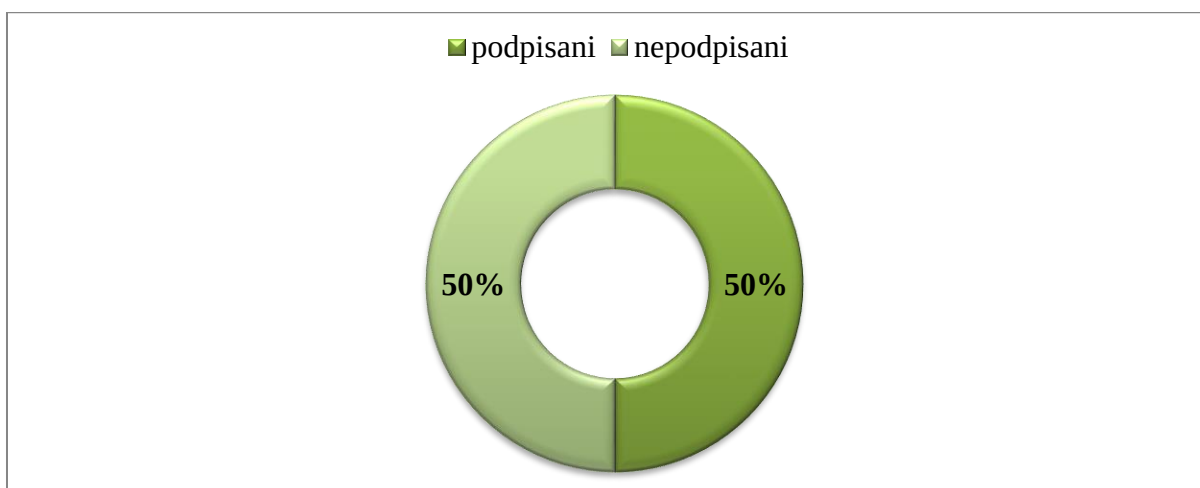

Graf 9: Razmerje glede na narodnost tujih avtorjev

Med tujimi avtorji leposlovja je največ Čehov (4). Njim sledita 2 Američana in 2 avtorja, katerih narodnost ni znana, ter Rus, Anglež, Irec, Madžar in Francoz. Menim, da je razlog za tolikšno število čeških avtorjev slovanska naveza znotraj Avstro-Ogrske.

O avtorjih, kot sta Arminger Barclay in Andrej Vešligaj, nisem našla nobenih podatkov. To, da sta tuja avtorja, dokazuje pripis »poslovenil« pod naslovom in tuja imena oseb ter krajev znotraj pripovedi. Tako pri avtorju Andreju Vešligaju na podlagi pripisa »poslovenil N—n« predvidevam, da je Čeh, saj prav takšen pripis vsebuje tudi delo češkega pisatelja J. S. Macharja. Avtor Arminger Barclay pa je po mojem mnenju Anglež. To sem sklepala na podlagi rabe angleških imen, na primer Walther Smith in Tom Olly, ter podrobnega opisa krajev v Angliji, kot je Boreham.

4.6.1.2 Neznani avtorji

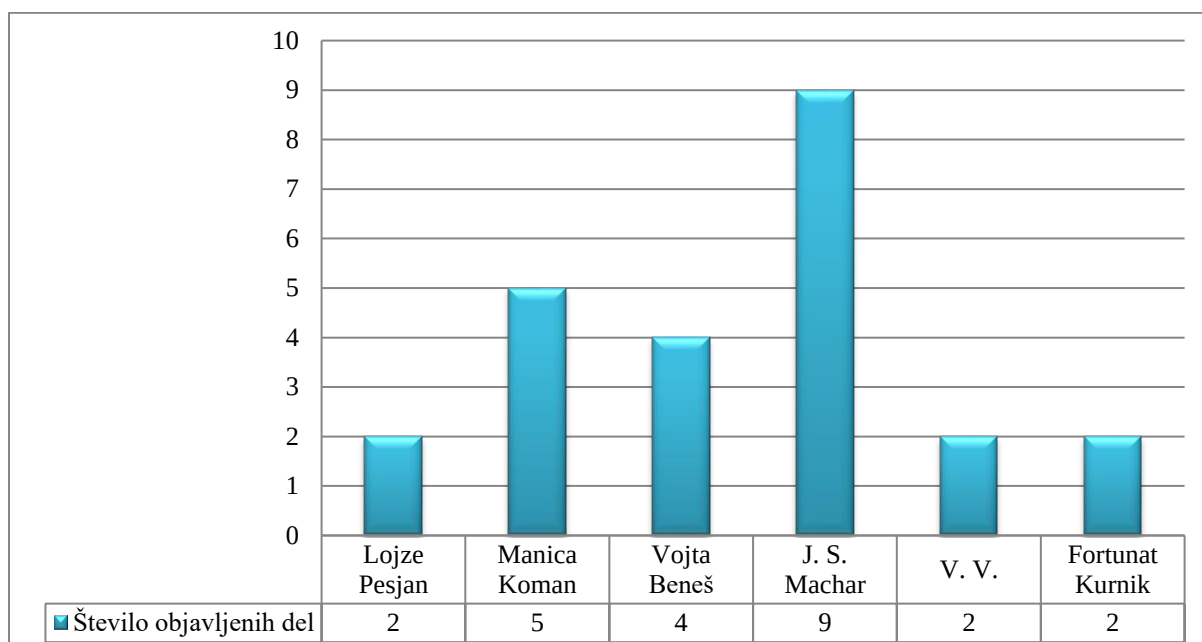

Graf 10: Razmerje med podpisanimi in nepodpisanimi avtorji

Med analizo leposlovja sem opazila dve skupini neznanih avtorjev, in sicer podpisane ter nepodpisane oziroma anonimne. To pomeni, da pri polovici del iz te kategorije na koncu leposlovja ni navedenega podpisa, pri polovici pa se na koncu nahaja podpis s psevdonimom ali okrajšavo. Med njih sodijo Skovir Čukoladovski, Lojze Pesjan, Valentin in Peregrin, Iz. Gosteč, F. Korošec in Zorislav. Od okrajšav prevladujejo podpisi z inicialkami. To so V. V., I. Gr., Go. in T. J. Za inicialkama I. Gr. bi se lahko skrivalo ime Janez Grom, če predpostavim, da je I. okrajšava za ime Ivan. Tako Janez kot Ivan sta namreč dve varianti imena, iz katerega izhajata. Poleg tega sta oba objavljala v letu 1910, njuni deli pa sta zajemali ljubezensko tematiko.

Zanimiva primera sta psevdonima Lojze Pesjan in Skovir Čukoladovski. V glavnem gre za neznana avtorja, podpisana z izmišljenimi imeni, ki pa kljub temu imajo nek smisel. Beseda Pesjan ima slabšalen pomen in ponavadi nastopa »s prilastkom hudoben, nasilen človek« (SSKJ 2000). Razlago za ime Skovir Čukoladovski pa sem našla celo v sami zgodbi. »Na mah je postalo vse tiho. Le skozi okno se je slišalo divje skovikanje sove in zamolklo bučanje čukov in drugih nočnih ptic, katerih petje se je krasno ujemalo. Po vseh sobah so se zbrali v pare in glasno pojoč so slovesno zaplesali katoliško-narodno čukoladko« (*Slovenski dom* 1913: 10).

4.6.2 Najpogosteje objavljeni avtorji

Graf 11: Število objavljenih del glede na avtorja

V kategoriji najpogosteje objavljenih avtorjev sem upoštevala le avtorje z več kot 1 objavljenim delom. Največ del je napisal J. S. Machar, in sicer 9. Potem s 5 deli sledi Manica Koman in za njo s 4 deli Vojta Beneš. Vsak po 2 deli so napisali Lojze Pesjan, V. V. in Fortunat Kurnik. Najbolj izstopajoči so torej J. S. Machar, Manica Koman in Vojta Beneš. Ker me je zanimalo, zakaj je temu tako, sem se lotila biografske obravnave vsakega posebej.

Josef Svatopluk Machar

Češki pisatelj, pesnik, publicist in politik, ki se je rodil leta 1864 in umrl 1942. Velja za enega najpomembnejših avtorjev realizma in moderne na Češkem. V času 1. svetovne vojne je bil politično aktiven v protiavtstrijskih političnih krogih. Pod njegovim peresom je nastalo veliko satiričnih del, ki so se nanašala na tedanje politične in socialne razmere. Takšni sta na primer pesmi *Tristium Vindobona* in *Сатирикон*. Je tudi avtor antiklerikalnih publikacij, satir (*Рим, Католические рассказы, Античность и христианство*) pa tudi pesmi. V ciklu *Совестъ веков* na primer išče ideale v antiki in krščanstvo enači s padcem človeške kulture.

Manica Koman

Slovenska pesnica in pisateljica, ki se je rodila leta 1880 v Vižmarjih pri Ljubljani in umrla 1961 v Ljubljani. Leta 1911 je delala kot korektor pri liberalnem časopisu *Slovenski narod*, po petih letih pa je začela delati na ljubljanskem magistratu. Delala je tudi v knjižnici arhiva in poleg tega vodila čitalnico. Leta 1942 so jo Italijani za tri mesece odpeljali v koncentracijsko

taborišče na Rabu. Pisala je pesmi (*Šopek samotarke, Pod mečem*), črtice in igre. Svoja dela je objavljala v različnih publikacijah. Njeno prvo natisnjeno delo je bilo objavljeno v časopisu *Domoljub* z enakim naslovom. Poleg tega je pisala tudi za otroke, in sicer pravljice, uganke, šale ter pesmi.

Vojta Beneš

Češki predavatelj in politik, ki se je rodil 1878 in umrl 1951. Leta 1913 je prvič obiskal Ameriko, da bi spoznal njen šolski sistem. Kasneje se je zopet vrnil, da bi našel privržence, ki bi podpirali odcep Češkoslovaške od Avstrije. Po koncu avstrijske vladavine in ustanovitvi Češkoslovaške republike leta 1918 je bil član češke socialdemokratske stranke, od leta 1925 do leta 1935 pa poslanec v češkoslovaškem parlamentu. Kasneje je še dvakrat pobegnil v Ameriko. Prvič v času nacistične okupacije in drugič v času udara komunistične partije. Napisal je veliko leposlovnih del. Še posebej znane so knjige iz vojnih časov, na primer *The Mission of a Small Nation* in *Ten Million Prisoners*. Pisal pa je tudi poezijo za otroke.

5 VSEBINSKA ANALIZA LEPOSLOVJA

Z ozirom na to, da je *Slovenski dom* liberalni časopis in da že v uvodu 1. številke izraža negativen odnos do klerikalcev, me je zanimalo, če se bodo liberalni nazori odražali tudi v leposlovju. To sem ugotavljala na podlagi same vsebine, prevladujočih motivov in tematike.

5.1 Motivi

Ker je v leposlovju prisotnih več motivov, sem pri vsakem delu izbrala osrednji motiv, ki je po mojem mnenju najbolj izstopal, in na koncu vse skupaj razvrstila med 3 glavne tematike, ki se pojavljajo skozi celotno leposlovje. Te so ljubezenska, vojaška in socialna. Motive, ki ne sodijo v nobeno specifično tematiko, sem uvrstila pod drugo.

Ljubezenska tematika

- poroka (1)
- nesojena ljubezen (4)
- nezvestoba (1)

Vojaška tematika

- vojna (4)
- trpljenje (1)
- maščevanje (1)

Socialna tematika

- umor (3)
- smrt (2)
- posmehovanje (2)
- obrekovanje (1)
- pijančevanje (1)
- kraja (3)
- krivica (4)
- laganje (2)
- revščina (2)
- nenačelnost (2)
- koristoljubje (1)
- pohlep (2)

- inkvizicija (1)
- kritika klerikalcev (8)
- politična propaganda (3)
- volitve (1)
- boj za enakopravnost in slovensko narodno zavest (1)

Drugo

- vesolje (1)
- minljivost (1)
- potovanje (4)
- skrivnost (2)

Glede na število osrednjih motivov sem največ leposlovnih del (39) uvrstila v socialno tematiko. Tej sledita še ljubezenska in vojaška tematika, ki vsebujeta enako število leposlovnih del (6). Ostalih 8 del je uvrščenih pod drugo. Večina motivov iz socialne tematike ima negativno konotacijo in kaže na človeške napake ter slabosti, kot so na primer pohlep, laganje, obrekovanje in nenačelnost. Njihova skupna lastnost je družbenokritičnost. V tej tematiki se nahajajo tudi motivi, ki so neposredno povezani s političnim dogajanjem tedanjega časa (politična propaganda in volitve), ter motivi, ki predstavljajo liberalne nazore (boj za enakopravnost in slovensko narodno zavest ter kritika klerikalcev). Našteti motivi so še posebej pogosti v leposlovnih delih, ki so obravnavana v naslednjem poglavju.

5.2 Vpliv liberalnih nazorov na leposlovje

Liberalci, ki so se borili za narodni napredek in enakovrednost stanov, niso bili ateisti, kakor so jih imenovali klerikalci. Še več, zavzemali naj bi se za pravo vero, kakršno je učil sam Jezus Kristus. V *Slovenskem domu* se to kaže tudi z izbiro posebnega leposlovja v času velikih krščanskih praznikov, kot so božič, velika noč in Jezusovo vstajenje. Ustanovitelji časopisa so bili mnenja, da se tedanji katoliški duhovniki od tega oddaljujejo in vero izrabljajo, da bi dosegli strankarsko korist. Očitali pa so jim tudi izkoriščanje kmetov.

Vsi zgoraj našteti nazori, vključno z nasprotovanjem tovrstni zlorabi vere in predstavnikom klerikalne stranke, so najbolj očitni v spodaj navedenem leposlovju, ki je razdeljeno po letnikih izdaje. Za boljšo predstavo o strankarskih sporih in političnem dogajanju tega časa so poleg naslovov navedene še kratke obnove.

Letnik 1910

Aleluja!

Pripovedovalec opisuje potek cerkvene procesije, ki jo vodi Jamnik. Vse oči so zazrte v liberalca in vsi ga enačijo z brezvercem. V njegovem srcu namreč ni aleluje, ki naj bi predstavljala vero. On pa v imenu vseh liberalcev odvrne, da ga težijo grehi, ki so jih storili klerikalci, in da bo sedaj napočil čas njihove aleluje.

J. S. Machar: Legenda, ki se je pripetila letošnjega leta

Gre za ironičen opis pogovora med duhovniki v nebesih. Drug drugemu tožijo, kako jim je na tem svetu hudo, ker je kartanje prepovedano in ker se ne smejo več približati ženskam. Raje bi se vrnil nazaj na zemljo.

J. S. Machar: Samogovor sv. Petra

Sv. Peter iz nebes razočarano opazuje situacijo na zemlji in se pritožuje nad klerikalci ter njihovim početjem skozi celotno zgodovino. Med drugim omeni tudi, kako so v imenu vere preganjali Primoža Trubarja. Čudi se, kako so lahko škofi in duhovniki njihovi namestniki, saj »križajo, ubijejo, uničijo enega, če prihaja drug v modo«. V zgodbi je navedenih veliko konkretnih imen, kot so Primož Trubar, dr. Lampe, Žitnik, dr. Krek, *Slovenec in Domoljub* (*Slovenski dom* 1910: 10).

J. S. Machar: Ta naša Slovenska

Zgodba pripoveduje o fratru, ki je hodil od vasi do vasi in od ljudi pobiral darove za cerkev ter jih nalagal na voz. Ta voz je dolgo vlekel nek vernik, po njegovi smrti pa je frater najel občinskega slugo. Zgodilo se je, da se je voziček polomil in sluga je moral tovor prenašati sam, na hrbtu. Za svoje delo je na koncu zahteval napitnino. Frater mu je namesto denarja ponudil podobice, vendar sluga s takšnim plačilom ni bil zadovoljen. To se je Fratru zdelo zelo grdo izkoriščanje in lakomnost, zato je županu napisal pritožbo o njem. Župan se ni odzval, duhovščina pa je bila nad liberalci še bolj razočarana.

Povest o šolskem vrtu

V Šmarju je stala šola, ki si je prizadevala kupiti vrt. Za dobro otrok so vaščani s skupnimi močmi zbrali dovolj denarja zanj. To je bil urejen vrt, poln otrok, dokler ni prišel nov nadučitelj. Ta se zanj ni zmenil, zato se je zarasel. Ker mu je bil v napoto, ga je prodal. Po tem dogodku se je zamenjalo kar nekaj lastnikov, nikogar pa ni zanimalo mnenje tistih, ki so zanj zbirali denar. Na koncu je vrt postal cerkvena last. Šolski vrt je simbol propadanja.

Pripovedovalec si želi napredka in rad bi, da bi k njemu stremeli tudi drugi. Boli ga, ker vse propada in za to nikomur ni mar. Kot kritiko takšnega sistema izpostavi govor šmarskega poslanca dr. Šušteršiča na volilnem shodu: »Ali boste vi za svoje otroke zidali palače (namreč šole), sami pa pojdete, kakor zajci v hosto«. Meni, da se s takim gospodarstvom še dolgo ne bo nič izboljšalo (*Slovenski dom* 1910: 9).

Manica Koman: Povest o značaju. Slika iz današnjega političnega življenja

Mlad liberalec aktivno deluje v telovadnem društvu Sokol in se bori za slovenski narod ter njegov napredek. Prezira klerikalce in njihovo hinavščino, vse dokler mu ne ponudijo boljše službe v klerikalnem društvu Orel. Zaradi koristoljubja pozabi na svoja dotedanja ideološka prepričanja, izda svoje stare zaveznike in se pridruži klerikalcem. Kasneje se poroči in se skupaj z ženo preseli k svaku, bogatemu kaplanu, v novo hišo. Od tedaj naprej je pod stalnim nadzorom. Dela samo še stvari, ki se spodobijo za vernika in redno hodi k maši. Kljub ugodnostim, ki jih je bil deležen med klerikalci, je na koncu zelo nesrečen. Jezen je nase ter na svojo usodo.

Manica Koman: Pred štiridesetimi leti

Dve gospe se pogovarjata o enakopravnosti in slovenski narodni zavesti. Obe se strinjata, da ni razlike med kmetom in gospodom ter med revežem in bogatim. Vsi so namreč sinovi Slovenije in skrbeti morajo za njo in za svoj narod.

Manica Koman: Sveta noč. . .

V cerkvi poteka maša v času božiča. Množica s spoštovanjem opazuje duhovnika, pripovedovalka pa pogled umika stran od njega, saj se ji zdi hinavec. Sprašuje se, kako vernikom upa voščiti mir in ljubezen, če je ravno on zasejal toliko sovraštva. Čudi se, kako je lahko tak grešnik božji namestnik, saj bi z njim obračunal še sam Kristus in ga spodil iz cerkve. Zaključijo z mislijo, da je mir v tem času mogoče najti le med grobovi.

LETNIK 4 (1912)

Dremacija snubi Belo Krajino

Gre za ironično pesem na temo volitev. Dremacija na lep način prosi Belo krajino za volilni glas, Bela krajina pa je nekoč že bila izkoriščena na tak način, zato odkloni. Dovolj ima praznih obljub klerikalcev, ki so pod vodstvom Šušteršiča od ljudi izvabili denar za cerkvene blagajne in ga vložili v Dalmacijo. Načrt se ni obnesel. Ostali so le dolgovi, zaradi katerih so kmetje primorani zapustiti svoje kmetije. Sedaj si želijo, da bi jim klerikalci vrnili denar.

Fortunat Kurnik: Lampetove deželne blagajne od spredaj, Lampetove deželne blagajne od zadaj

Pesem je razdeljena na dve kitici. V prvi poslanec Lampe kmetom obljublja, da jim bo dal vse, kar si bodo želeli, ker mu je mar zanje, medtem ko liberalci ne bodo dobili ničesar, saj si več od palice ne zaslužijo. V drugi kitici se Lampetove obljube izkažejo za lažne. Kmetom namreč pobira doklade in ta denar zapravlja za lastne potrebe. Kmetje si želijo postati neodvisni in samoupravni, zato je ideja pesmi, naj kmet podpira kmeta.

Fortunat Kurnik: Pesem o »verskem« tisku

Pesem na ironičen način sporoča, da mora biti kmet poslušen in ubogati navodila iz župnišča. Če se jim upre in razmišlja drugače, je označen za liberalca in grešnika.

J. S. Machar: Velika noč

V glavni vlogi je kritiziranje klerikalcev preko ironije, metafor in svetopisemskih zgodb. Pripoved sporoča, da se župniki ne spoznajo na svoj posel, da narobe učijo vero in da kot preroki ne izpolnjujejo svoje temeljne naloge.

Nazaj h Kristusu Kralju!

Pesem kritizira dogajanje v cerkvi. Maša je postala sredstvo agitacije za klerikalno stranko, ne pa za posredovanje verskega nauka. Namesto da bi se slišala božja beseda, je govora le o politiki.

J. S. Machar: Klerikalna morala

Pripovedovalec se pritožuje nad dvojno moralo klerikalcev. Tudi duhovniki grešijo in imajo ljubezenska razmerja, ampak za njih veljajo drugačna pravila. Vse jim je odpuščeno.

E. A. Poe: V ječi svete inkvizicije

Na začetku zgodbe stoji zapoved, ki pravi, da smo vsi bratje in da se moramo med sabo ljubiti. Pod njo je podpisan sam Kristus. Temu sledi opis različnih oblik mučenja in trpljenja prvoosebne pripovedovalca v ječi svete inkvizicije. Zgodba se zaključi z njegovo smrtjo.

LETNIK 5 (1913)

Skovir Čukoladovski: Na delu za našo sveto stvar

Pripovedovalec sedi v krčmi in prisluškuje dvema možema za sosednjo mizo. Govorita o tem, da je SLS najboljša stranka, ampak Ljubljanci tega ne uvidijo, ker imajo liberalnega župana Ivana Tavčarja. V primerjavi z njimi klerikalci ljudem priskrbijo delo in stanovanje. Župnik je

kot bog in uči pravo vero. Pridiga, da bo bog zagotovo dobro poplačal vse, ki bodo liberalce spravili ob dobro ime. Pripovedovalec zaključí, da še vedno prav dobro ne ve, kaj je to liberalce. Meni, da je to strašna žival, o kateri se vsako nedeljo pridiga pri maši namesto o bogu.

LETNIK 6 (1914)

T. J.: Sosedov študent. Črtica iz kmečkega življenja

Starši so svojega sina hoteli poslati v semenišče, vendar si on tega ni želel. Bil je mnenja, da duhovniški poklic ni več tako vzvišen kot včasih. Tedanji duhovniki so bili bolj posvetnjaki kot kaj drugega. Starša sta bila razočarana, češ da je brezverec. Da bi ju osrečil, se je naposled le odločil za semenišče, vendar pa je tam od žalosti zbolel in umrl. Na koncu zgodbe sledi še komentar, ki pravi, da je bolje biti posvetnjak kot izgubljen duhovnik. Teh je namreč vedno več. Zjutraj na hitro opravijo mašo, potem pa se cel preostali dan ukvarjajo s posvetnimi zadevami, kot so volitve, politični shodi ipd.

Liberalni nazori se kažejo v 17 delih, in sicer v 4 pesmih in 13 kratkih pripovedih. Od tega je 8 del izšlo v letniku 2, 7 v letniku 4, 1 v letniku 5 in 1 v letniku 6. Takšnih tem ne vsebujeta letnika 1 in 3.

Dela s takšno vsebino so politično pristranska in služijo kot propaganda proti klerikalcem. Namen avtorjev je izpostaviti njihove slabosti. Tega se lotevajo na številne načine, kot so ironija, sarkazem, pripovedovanje v metaforah ali prisposodobah ipd. Kljub temu je sporočilo jasno. V nekaterih delih so celo izpostavljena konkretna imena klerikalne struje. To so na primer imena njenih predstavnikov (Lampe, Šušteršič in Krek), časopisov (*Slovenec*, *Domoljub*), strank (SLS) in društev (Orel). Opazila sem tudi, da so liberalne ideje ponekod poudarjene s krepkim tiskom. Edino delo v tej kategoriji, ki ni antiklerikalno, je Pred štiridesetimi leti. Posreduje zgolj liberalne ideje, ki zajemajo boj za enakopravnost in krepitev slovenske narodne zavesti.

Podatki vsebinske analize so pokazali, da je največ del s takšno vsebino napisal J. S. Machar (5), kar predstavlja več kot polovico vseh njegovih objav. Njihova skupna značilnost je ironija. Manica Koman je napisala 3 kratke pripovedi, v katerih jasno izraža negativen odnos do klerikalcev. V pripovedi z naslovom Povest o značaju pa celo kritizira nekdanje liberalce, ki so se zaradi koristoljubja raje pridružili klerikalcem. Očita jim nenačelnost in častihlepnost. Fortunat Kurnik je napisal 2 pesmi, ki opisujeta politično situacijo, volitve in hinavščino

predstavnikov klerikalne stranke. V 1 izmed njih izpostavi poslanca Evgena Lampeta. V podlistku pa je objavljeno tudi delo V ječi svete inkvizicije, ki ga je napisal ameriški pisatelj E. A. Poe. Menim, da gre za posredno kritiko rimokatoliške Cerkve, ki se je z ustanovitvijo inkvizicije oddaljila od temeljnega krščanskega nauka, ki uči, da smo vsi bratje. Gre namreč za idejo o enakosti. Ostalo leposlovje (6) je delo neznanih avtorjev.

6 ZAKLJUČEK

Slovenski dom je izhajal vsako soboto od leta 1909 do 1914. To je bil čas, ko so na Slovenskem delovale različne politične stranke in kot sredstvo agitacije nastajale številne publikacije. S tem namenom je izšel tudi *Slovenski dom*, časopis liberalne struje, ki je nasprotoval klerikalni, nagovarjal pa je predvsem kmete. Njegov glavni namen je bil braniti slovenski jezik pred nemštvom in se zavzemati za odpravo razlik med stanovi ter za narodni napredek.

V 6 letih je kljub menjavi 6 urednikov izšlo 265 števil s stalno formo in rubrikami. Število števil je bilo najmanjše v prvem in zadnjem letniku. Razlog za to je bil, da je časopis začel oziroma prenehal izhajati meseca julija. Glede na to, da je v zadnji izdani številki napovedano nadaljevanje leposlovnega dela, predvidevam, da je časopis nehal izhajati nenačrtovano. Konec izdaje bi bil lahko povezan z začetkom 1. svetovne vojne. Leposlovje, ki se nahaja v podlistku (razen dveh pesmi v letniku 4), ni bilo objavljeno redno. Razlog za odsotnost leposlovja v nekaterih številkah je verjetno večja količina novic, ki je imela prednost pred njim.

V podlistku ni bilo objavljeno samo leposlovje, ampak tudi razna neliterarna (strokovni članki, smešnice) in polliterarna besedila. Vseh leposlovnih del je 59, od tega 4 pesmi in 55 pripovedi. Razmerje med dolgo in kratko prozo je 6 : 49, kar pomeni, da kratka proza prevladuje. Dolga proza je najdaljša v letu 1911, saj se nahaja v 38 številkah. Vrstno oznako vsebuje 15 del. Oznake, kot so slika, legenda, spomin, črtica, humoreska in pesem, se pojavijo samo enkrat, novela dvakrat, povest pa sedemkrat. Najpogosteje se nahajajo v naslovu, poleg tega pa tudi v podnaslovu in v sami pripovedi.

Analiza avtorjev je pokazala, da je slovenskih avtorjev najmanj (19 %). Nekoliko več je tujih (32 %), največ pa neznanih (49 %), od tega 50 % podpisanih in 50 % nepodpisanih. Med tujimi avtorji je največ Čehov (4), objavljala pa sta tudi 2 Američana ter Rus, Anglež, Irec, Madžar in Francoz. Med avtorji, ki so napisali več kot 1 delo, izstopajo J. S. Machar z 9, Manica Koman s 5 in Vojta Beneš s 4 deli.

Pri vsebinski analizi sem ugotovila, da so najbolj frekventne ljubezenska, vojaška in socialna tematika. Glede na število motivov sem največ leposlovnih del uvrstila v socialno tematiko. Motivi iz te tematike so v večini družbenokritični in politično obarvani. Moja teza, da se v leposlovju odražajo liberalni nazori, je potrjena. Leposlovje s takšno vsebino je služilo kot

propaganda proti klerikalni stranki, saj je ostro nastopalo proti njihovim predstavnikom in izražalo nestrinjanje z njimi. V posameznih delih je to še posebej poudarjeno s krepkim tiskom in izpostavljanjem konkretnih imen, kot je na primer Evgen Lampe. Po moji presoji je politično pristranskih 17 od 59 del. Od tega jih je največ (5) napisal J. S. Machar, potem Manica Koman (3), Fortunat Kurnik (2) in nazadnje E. A. Poe (1). Menim, da sta pisatelja J. S. Machar in Manica Koman najbolj objavljena avtorja ravno zato, ker premoreta največ takšnih del.

7 KAZALO LEPOSLOVJA V SLOVENSKEM DOMU (1909–1914)

LETNIK 1 (1909)

- Lojze Pesjan: Mlada žena. Št. 2-3.
- Lojze Pesjan: Nova hiša. Št. 4-5.
- Zaarana nevesta. Št. 6-8.
- Zajec v vasi. Humoreska. Priredil A. Petrič. Št. 9-11.
- Vojta Beneš: Sivka. Poslovenil Milko Sila. Št. 11-12.
- Vojta Beneš: Cvetje in drevesa. Poslovenil Milko Sila. Št. 13-14.
- Vojta Beneš: Pijanec. Poslovenil Milko Sila. Št. 15.
- Vojta Beneš: Kako smo bogati. Poslovenil Milko Sila. Št. 16.
- V. V.: Obrekovanje. Št. 17-19, 21.
- Manica Koman: Pobožna Katarina. Št. 22.
- Svatopluk Čech: Kamen. Orižentalska povest. Poslovenil A. S. Št. 23-24.

LETNIK 2 (1910)

- V. V.: Pehtan. Št. 1-2.
- Ivan Cankar: Zgodba o zaplenjenem pravičniku. Št. 3-5.
- Janez Grom: Ženitovanje bo. Št. 6.
- Ciril Gavril: Francon. Št. 7-8.
- Manica Koman: Na pustni večer se je postila. Št. 9-10.
- Ivan Lah: Pogreb. Slika. Št. 11-12, 14.
- Aleluja! Št. 13.
- J. S. Machar: Legenda, ki se je pripetila letošnjega leta. Št. 15.
- J. S. Machar: Samogovor sv. Petra. Št. 16.
- Valentin in Peregrin: Na semanji dan. Št. 17-18.
- J. S. Machar: Ta naša Slovenska. Št. 19-20.
- Iz. Gostec: Nezvesti mlinar. Št. 21-22.
- I. Gr.: Njen brat. (Načrt kmečke novele). Št. 22-23.
- J. S. Machar: Red Marije Terezije. Poslovenil N—n. Št. 23-24.
- Andrej Vešligaj: Dekliška čast. Poslovenil N—n. Št. 25.
- J. S. Machar: Benedek. Št. 26-31.
- L. N. Tolstoj: Karma. Št. 33-36.
- Go.: Ciganka. Št. 37-38.
- Povest o šolskem vrtu. (Poglavje iz »Zgodovine Šmarja«). Št. 38-39.
- Manica Koman: Povest o značaju. Slika iz današnjega političnega življenja. Št. 44-45.
- Usodna pomota. Št. 46.
- Manica Koman: Pred štiridesetimi leti. (Spomin na vižmarski tabor leta 1869). Št. 47-48.
- Arminger Barclay: Zakopani zaklad. Št. 50-51, 53.
- Manica Koman: Sveta noč. . . Št. 52.

LETNIK 3 (1911)

- Al. Jirasek: Proti vsemu. Št. 1-6, 8-21, 24-40, 49.
- Flammarion: Pot po nebesnem oboku. Št. 51.

LETNIK 4 (1912)

- Flammarion: Pot po nebesnem oboku. Št. 1.
- J. S. Machar: Nekaj iz italijanskih bojišč. Št. 5.
- J. S. Machar: Umor na samoti. Št. 7.
- Dremacija snubi Belo Krajino. Št. 10.
- Fortunat Kurnik: Lampetove deželne blagajne od spredaj. Lampetove deželne blagajne od zadaj. Št. 13.
- Fortunat Kurnik: Pesem o »verskem« tisku. Št. 13.
- J. S. Machar: Velika noč. Sestavljeno iz treh letnikov »Kat. Listov«. Št. 14.
- Nazaj h Kristusu Kralju! Št. 15.
- J. S. Machar: Klerikalna morala. (»Hrst belletrije« 1904– 1905). Št. 18.
- E. A. Poe: V ječi svete inkvizicije. Št. 19-23.
- Blaž Pohlin: Matizarjeve zgoode in nezgoode. Št. 24, 26-30.
- Emily Green Balch: Delo slovanskih kmetov v Ameriki. Št. 31-32.
- Charles Dickens: Sveča. (Iz »The Hounted House« 1859). Št. 33-34, 36-39.
- Mór Jókai: Dvoboj z bogom. Št. 41-46, 48-52.

LETNIK 5 (1913)

- Mór Jókai: Dvoboj z bogom. Št. 1-3.
- Oscar Wilde: Strah v cantervillskem gradu. Novela. Št. 4-9, 11-13.
- Skovir Čukoladovski: Na delu za našo sveto stvar. Št. 6-7, 10.
- Strašna jed. Št. 16-18.
- F. Korošec: Indijski glumači. Št. 21-22, 24.
- V smrtnem strahu. Doživljaji na morju. Št. 26-28.
- Begunci. Povest izza francoske vojske. Št. 29, 31-32, 35-36, 38-40, 42-47.
- Zorislav: Kako so cigani iz starih delali mlade. Resničen dogodek. Št. 54.

LETNIK 6 (1914)

- T. J.: Sosedov študent. (Črtica iz kmečkega življenja.) Št. 2-3.
- Gregor Samarov: Cigan. Povest. Št. 4, 6-9, 12, 15, 17-18, 22, 24-30.

8 VIRI IN LITERATURA

Erjavec, Fran. *Zgodovina katoliškega gibanja na Slovenskem*. Ljubljana: Prosветna zveza, 1928.

Kocijan, Gregor. *Slovenska kratka proza 1919–1929*. Ljubljana: ZRC SAZU, 2012.

Koncilija, Franci. »Prve politične stranke na Slovenskem«. *Časnik*. Dost. 30. 7. 2017. <<http://www.casnik.si/index.php/2010/11/15/prve-politice-stranke-na-slovenskem>>.

»Nastanek političnih strank«. Dost. 30. 7. 2017. <http://mss.svarog.si/zgodovina/3/index.php?page_id=8685>.

Hladnik, Miran. »Slovenska povest«. XXVI. *SSJLK: Zbornik predavanj*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnosti, 1990. 35-47.

Repe, Božo. »Slovenci in prva svetovna vojna«. Dost. 30. 7. 2017. <http://www.100letprve.si/i_svetovna_vojna/slovenci_in_1_svetovna_vojna>.

»Alois Jirasek«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 1. 8. 2017.

»Emily Green Balck«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 1. 8. 2017.

»Josef Svatopluk Machar«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 30. 7. 2017.

»Manica Koman«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 1. 8. 2017.

»Mór Jókai«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 1. 8. 2017.

»Slovenska ljudska stranka (zgodovinska)«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 30. 7. 2017.

»Vojta Beneš«. *Wikipedija: Prosta enciklopedija*. Dost. 4. 8. 2017.

Rodoljub. Digitalna knjižnica Slovenije. Dost. 30. 7.–8. 9. 2017.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: ZRC SAZU, 2000.

Slovenski dom. Wikivir. Dost. 15. 3.–30. 8. 2017.

Slovenski dom. Digitalna knjižnica Slovenije. Dost. 15. 3.–4. 9. 2017.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 15. 9. 2017

Rebeka Roblek

Izjava kandidatke

Spodaj podpisana Rebeka Roblek izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in dovoljujem objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum: 15. 9. 2017

Podpis kandidatke: